

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. 1/2 an
9 cor. 1/4 an 4-50 fl.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 24 fr.
1/2 an 12 fr.,
1/4 an 6 fr.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oara 12 fl. a treia
oara 10 fl.

Tot ce privește
foaia să se adreseze
la: Redacțiunea și
administrațiunea
„Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Organizarea satelor.

O propunere îndrăzneată în legătură cu
cooperativele sătești.

I.

A scrie despre lipsa arzătoare ori
despre urmările salutare ale organizării
satei prin formarea cât mai multor
tovărășii și în deosebi a cât mai mul-
tor reuniuni de păstrare model Raiffai-
sen, aflu, că ar fi egal cu a cără
apă în ciur. Cauza care pe mulți îi
reține dela săparea acestui izvor bine
făcător, din care negreșit ar țîșni îna-
intarea, înflorirea și întărirea noastră
pe toate terenele, eu cred, că nu-i in-
dolența și lenea, cu cari atât de des
ne gratifică toți chieamații și nechie-
mații, — ci o greutate principală, o
pedecă, fără a cărei delăturare trebuie
să stăm locului, oricât am fi de însu-
flețiți pentru înființarea reuniunilor de
păstrare.

Afacerile interne — să le
numesc așa — ale formării, cum sunt
instruarea, capacitatea etc. poporului,
recrutarea membrilor etc. se pot rez-
olvă pe alocurea mai cu anevoința,
pe aiurea mai puțin greu; pedecile ex-
terne însă dau mai mult de lucru.
Cea mai mare pedecă, după împreju-
rările între cari ne aflăm, este aflarea
creditului potrivit. Mulțumită lui Dum-
nezeu și oamenilor cu atragere pentru
binele satelor, unele dintre institutele
noastre financiare creditează coopera-
tivelor rurale, dar cu creditul acesta
prea adseori nu ne putem folosi. Si-
tuația economică-financiară a multor
comune românești e de așa, cât pla-
sarea banilor cu 10% e eschisă, fie că
este în sat o reuniune străină, sau o
bancă în apropiere, cari, pentru a pa-
raliză acțiunea *floroasă* românească,
coboară interesele, de nu putem ținea
concurența cu ele, — fie alte împrejurări
ale căror varietăți numai noi, cari le
gustăm amarul, le cunoaștem. Aiurea
iarăși, presupunând că se pot elocă

bani pe lângă 10%, se ivește altă pie-
decă și anume: lipsa prospectelor de a
se putea plasa o sumă din a cărei ven-
nit, după subtragerea speselor curente,
să pestreacă ceva în favorul cutărei
instituțiuni din comună. Știind însă, că
băncile noastre împrumută reuniunilor
sătești banii cu 7%, însoțirile Raiffaisen
numai acele pot avea viață, unde pot
operă cu 10% și se află clientelă nu-
meroasă; unde condițiunile aceste lip-
sesc, acolo stăm pe loc, așteptăm zile
mai bune și suferim acuzele, că nu ne
interesăm de soarta fiilor noștri sufle-
tești, că suntem nepăsători și egoști.
Doritorul de a formă în cutare co-
mună reuniune R. prevede, că aceea
numai așa ar înflori, dacă ar putea
operă cu 8—8½, în cazul cel mai bun
cu 9%. În atare loc creditul de 7%
nu folosește, căci câștigul de 1—1½%
n'ar fi îndestulitor nici pentru spesele
de porto, contribuție șcl. spese curente

Putința de a se generaliză înso-
țirile R. numai și numai *creditul ieftin*
o poate da; pe lângă credit de 7%
repet, e imposibil să imprietinim po-
porul cu reuniunile R. — Binecuvân-
tate-s comunele, în cari se poate operă
favorabil și cu acestea, dar durere, că
asta nu se poate aplică la toate. To-
vărășiile înființându-se în aceste din urmă
au lipsă de credit ieftin: 5—5½ mult
6%. De unde să-l ieă acesta?! Un-
de-l vor află?! Iată problema cea mai
greă în viața, respective pentru vii-
torul cooperativelor.

II.

Cu plăcere specială am cetit ar-
ticelul fratelui Adrian Oțoiu despre bi-
serica germână și cooperativele sătești
și — firește — numai decât mi-am
pus întrebarea: oare când va sosi
vremea, ca cronicarul viitorului să vor-
bească și despre Biserica românească
și »Organizarea satelor«? Biserica rom.
nu va ști destul să stăruie, să îndemne
numai pe servitorii săi din cura ani-
marum la înființarea de reuniuni;

ceea ce a fost deajuns în Germania,
la noi — din cauza deosebirii rapor-
turilor — e prea puțin. Biserica no-
astră trebuie să concurgă, chiar să pre-
meargă însăș ca factor puternic, cu
mijloace materiale, nu numai morale,
cum reiasă din numitul articol, că a
purces cea din Germania. E știut
doară și recunoscut, că la noi orice
acțiune numai sub aripile Bisericii su-
cede. Constatările aceste și dorința
nețărnută de a vedea cauza coopera-
tivelor sătești pășind spre progres mai
repede și spre avânt mai roditor, m'au
îndemnat să aduc în discuțiune publică
următoarea propunere îndrăzneată:

Bisericile noastre amândouă au la
centru fonduri considerabile — în ra-
port cu sărăcia nu prea depărtată din
trecut, — cari fructifică cu 4—5% e-
ventual ceva peste 5% în mare parte
la și pentru institut *strădine*. În satele
noastre, ca să putem înființa coopera-
tive solide pentru credincioșii *noștri*,
avem lipsă de credit ieftin, cu ajutorul
căruia să operăm cu succes chiar
și față de concurențele străinilor, alt
cum nu cucerim nici teren și apărem
și neputincioși, prin ce ne dejosim.
Urmează deaici, că fondurile bisericii
ar fi izvor foarte potrivit să servească
cu creditul necesar la organizarea reu-
niunilor Raiffaisen pe lângă 5—5½%.
Ca să nu-mi arog paternitatea acestei
idei pe nedreptul, notez, că mi-a su-
gerat-o o notiță din broșura unui finan-
cier străin pe care eu am adaptat-o după
împrejurările noastre.

Adevărat, că asta numai prin
schimbarea statutelor manipulării fon-
durilor s'ar putea ajunge, dar eu în
optimismul meu cred, că putința acelei
schimbări nu e eschisă; o cred, pen-
trucă aș dori, să se poată schimba
ș-apoi quod volumus, libenter credimus.
Statutele culminează în asigurarea fon-
durilor, ceea ce se poate realiză și în
cazul, când fondurile ar deschide cre-
dit potrivit însoțirilor sătești. Altă greu-
tate — de importanță mai puțină — ar

fi, că reuniunilor Raiffaisen le trebuie credit de reescompt sau de cont-curent, ceea ce îngreunează manipularea fondurilor bisericești, unde nu se aplică financieri profesioniști, ci toate agențele le poartă oameni cuprinși și cu alte oficii. Lipsa aceasta însă ușor s'ar putea delătură prin aplicarea a 1—2 oficiali specialiști, a căror salariu s'ar acoperi din plusul venitului realizat prin fructificarea mai rentabilă, 5—5½% în loc de 4, 4 ½, 5%.

Avantajele eventualei înfăptuirii ale acestei propuneri atât morale, cât și materiale ar fi incalculabile, urmările cele bune sunt atât de evidente; încât mă simțesc dispensat a le profeta acum. Dacă traducerea în realitate a propunerii de mai sus va fi cu putință, și își va afla destui apostoli în sinul preoțimii române, avem nădejdea, că pornirea aceasta va produce o transformare radicală în viața satelor noastre, iar dacă pe lângă toată bunăvoința și îngrijirea părințească a celor chemați față de poporul nostru realizarea ei ar fi imposibilă, va apune și ea unde au apus atâtea planuri frumoase, mărețe, unele chiar geniale ale oamenilor noștri de bine.

Bunul Dumnezeu, Părintele, căruia cu credință se închină neamul nostru, să aducă cât mai aproape vremea, când cronicarul va putea vorbi cu în-sufletire și cu admirație despre »Bi-

serică românească și cooperativele satelor românești din regatul sftului Ștefan«!

Hârtii vechi.

În legătură cu articolii pâr. Grapini, publicăm o scrisoare a fecicitului Episcop Mihail Pavel, pe atunci vicar al Maramurașului, în cauza dreptului de alegere a Episcopului de Gherla. Hârtia ni-s'a comunicat prin protopopul Papiriu Pop din Siciu.

265.

Preareverite Domnule Protop, Frate în Hristos Preastimate!

Sunt convins că vei binovoi a-mi secunda, când voi zice: cumcă Veneratul Cler al Diecezei noastre văduvite Gherlane în pozițiunea de față are datorință neexcuzaveră a se îngriji de păstrarea drepturilor sale radicale în disciplina și autonomia Bisericii Gherlane afund tăietoare.

Între alte astfel de drepturi, despre care mă nutrește speranța, că se vor îngriji ținându-le cândva Sinoade provinciale și diecezane, prepun aci dreptul a căruia puls acum bate de moarte, cred pentru noi eternă, dreptul alegerii Episcopului.

Noi Clerul acestei Dieceze — precum am experiat — toți am dori recăștigarea și păstrarea dreptului acestuia; convorbind despre dânsul ne înfiorăm și de posibilitatea de a nu-l mai avea, — și din acest îndemn unii am și suplicat încă în anul 1863. la Ssma C. R. și Ap. Maiestatea pentru dânsul, și dacă nu am fost norocoși a dobândi nici

un răspuns la suplicele noastre, după a mea părere nu urmează, ca să tăcem, ci să suplicăm iară cu toții cât mai iute într-o conțelegere și cu suplica, — să transmitem la Ssma Maiestate o deputațiune din vre-o trei patru Domni Preoți cu conțelegerea Clerului diecezan aleși, stătătoare, însă această conțelegere cred, că nu s'ar putea efectua altcum, fără numai când toți Domnii Vicari și Protopopi din Dieceza în numele districtelor sale s'ar adună într'un loc să se constătuiască și aceasta mie mi-se vede cu putință, căci obiectul meritează, ca să și sacrificăm pentru dânsul, și dacă vom înștiința lucrul la Ven. Presidiatură a Comitatului în care ne vom adună, ca să trimită Comisarii săi la adunare, speriez, că nimica nu ne va stă în contră: pentru aceea eu cu datul de astăzi am făcut în asta privință arătare la Măritul Ordinariat, și cu proiectul de față m'am adresat către toți Domnii Vicari și Protopopi a Diecezei noastre Gherlane, și precum pe toți, așa și pe Preareverita Domnia Ta te rog să binevoiești a-mi scrie: învoit ești la adunarea acestei coadunări sau ba? Dacă ești învoit: care loc, oraș sau sat ar fi mai comod pentru ținerea adunării? La care punct a mea părere ar fi, ca doară în Districtul Cetatei de piatră, Șomcuta mare ar fi situată cam în mijlocul Diecezei, și doară acel loc ar fi mai cu scop pentru coadunare.

Am a observă: cumcă a luă inițiativa în acest obiect numai într'atâta mă simțesc competente, încât mă îndeamnă dorința, cu conțelegere Veneratului Cler Diecezan pe lângă grațioasa convoiere mai înaltă, a păstră integritatea autonomiei bisericești și pentru aceea până în 20 August a. c. st. n. voi aștepta la cele mai sus scrise răspuns dela toți P. R. Domni Vicari și protopopi din Dieceza, și acomodându-mă voinții ma

FOIȚA.

Cuvânt Prezidial.

Rostit în 12 Iunie n. c. din prilejul adunării generale a despărțământului Gherla al „Astrei“ de către Directorul desp. Dr. P. Fabian canonic.

Comitetul despărțământului din nou se prezintă înaintea DVoastră, ca să-și dea seamă despre activitatea sa. În multe comune cu bucurie s'au oferit să ne primească. Cu Venerabilul nostru fruntaș Vasile Leményi numai așa m'am împăcat, că pe alt an voi propune să ținem la dânsul adunarea. Să trăiască, ca să ne poată primi de multe-ori. Ne-am abătut dela planul avut, pentru că comitetul societății teatrale române ni-a cerut să ținem împreună serbarea culturală de azi. Suntem aceiași membri la amândouă societățile, aceeași familie și toți — țaranul alături cu cărturarul — suntem poporul român și tuturor ne trebuie literatura și cultura română, deci ne-am unit în păreri și întrucât, dela reactivarea despărțământului nostru — fie zis în ceas bun — nici un glas de discordie nu s'a ivit în sânul nostru, deschiderea acestei adunări — la care pot saluta inteligența noastră — îmi dă prilej, să Vă amintesc rostul iubirii în activitatea noastră culturală.

A iubi înseamnă a voi binele: amare, bonum velle. A voi rău, este ură. Poporul nostru și cultura lui o iubim, dacă îi vom bine, dacă trăim pentru prosperarea lui, dacă ni-e scump tot ce alcătuiește caracterul lui: limba, literatura, arta, instituțiunile, istoria, tradițiile lui, dacă lucrăm pentru libertatea, ce se recere la dezvoltarea culturii lui. Adaug și aceea, că iubirea numai atunci e curată, dacă e creștină, dacă iubim pentru Dumnezeu.

Poate voiu întâmpina critica, că predic; dar fără Dumnezeu iubire adevărată nu se naște, și fără iubire cultura e o înșelăciune. Iubirea de aproapele, a națiunii, a conaționalilor, dacă n'are motivul curat: să facem voia lui Dumnezeu, la primul interes se prefacă în egoism și îndată ce se aprind patimile, se stâng ideile. Precum în muzică tonurile disarmonice te vatămă mai mult, dacă sunt apropiate, așa și frații, cari ar trebui să lucreze într-o brazdă, la ciocnirea sabelor retrimite mai curând decât străinii oalele împrumutate și suvenirile primite și sau se fură ca lupul dintre noi, sau cu tradarea cauzei sfinte, proclamă luptă personală. Dragostea adevărată a cauzei, dacă dă de pedeci nu șovăiește, ci se pune la luptă. De lupta luminii și a vârtuții împotriva dușmanului progresului omenesc numai iubirea curată e capace și nimic alt ceva. Numai pe calea bătută de iubirea desinteresată ne putem apropia de cultură.

Geniul român a inspirat pe marii in-

temietori ai Astrei, când ne-au determinat chemarea: să ne asociem și pentru literatura română și pentru cultura română. Conceperea genială, priceperea adevărată a misiunii noastre, se oglindează în distingerea aceasta. Perfecțiunea ideală și morală de viață individuală și etnică e proclamată ca deviza Astrei, ca destinațiunea noastră.

Poți avea idei mari, sublime; dacă n'ai iubire, ești om periculos. Istoria ne învață, că blăstăm pe neamuri tot bărbați talentați, dar cu suflet negru au adus. Poți avea maniere fine, formele sociale convenționale; fără iubire prefacă viața în o comedie deșartă și sarbădă.

Popoarele adăpate de cultura științei calcă mai mult legile morale; și nu progresul ideilor le înalță, ci dezvoltarea sentimentelor, a iubirii desinteresate.

Cultură română și creștină ne trebuie. Fără de Hristos nici iubire, nici cultură nu vom avea nici odată. Poetul Goga a scris nu de mult despre lipsa credinței, a iubirii lui Dumnezeu la noi și zice, că așa, cum suntem noi, nu știm ce vrem, nu știm unde mergem: quo vadis! Legea iubirii, Hristos a dat-o popoarelor și a pus capet tângirii cetelor inconștiente, cari au trăit în legea fri-cei. Că fiește care om e mai mult, decât lumea întreagă, — asta e idea lui Isus. Că omului nu-i folosește nimic, de ar dobândi lumea întreagă și și-ar pierde sufletul său, — asta este evanghelia lui Hristos. Că su-

multora, nu voin întârziă a vă încunoștință: că ținese-va adunarea aci intenționată, sau ba? unde? și când?

Afectelor frățești recomandată cu deosebită venerațiune rămân în Slatina 31 Iulie 1865.

A. P. R. Domniei Tale

reveritor în Hristos frate:

Mihail Pavel
vicarul Maramurășului.

Dela Atelierul din Orăștie.

„Atelierul de țesătorie“ dela Orăștie, al „Reuniunii femeilor române din comitatul Hunedoarei“, a ajuns în proprietatea unui foarte prețios album de modele (mustre) de lucruri de mână femeiești, — dăruit Reul niunei de cătră cuviosul econom stavrofor Milete Răuț din Râmnicu-Vâlcea (România).

Aflând anume de vrednica lucrare a Reuniunii din vorbă, pe care o îndeplinește prin Atelierul său, — cuviosul părinte i-a pus la îndemână un album de modele originale, țesătură isteată (țărănească, pe 25 table, în total 245 bucăți de țesătură, cusătură, alesătură. Și anume cele mai multe din aceste modele sunt cu totul originale, neafătoare în nici unul din Albumurile cunoscute până acum: D. Comșa, Min. Cosma și cel din Țară.

Pentru viitor Reuniunea va folosi prețiosul material de modele primit prin bunăvătatea cuviosului părinte Răuț, în lucrările sale, aplicându-le unde le va afla de mai potrivite. Aceste modele, nefiind încă multiplicare prin litografie (heliotipie) nu se pot câpăta pentru a fi folosite de alte țesătoare, decât de numitul Atelier.

*

Cu o cale ne luăm voe a atrage de pe acum luarea aminte a marelui obște asupra faptului, că Atelierul dela Orăștie se pregătește a expune la marile serbări culturale dela Blaj (Adunarea generală a Asociațiunii și cele ce se vor arangea în legătură cu ea), — mulțime de lucruri gătite în acest Atelier cu bun renume. Vor fi duse și expuse atât lucruri practice (de folos), cât și altele de lux, de plăcere.

Iar cei ce știu prețul truda unui astfel de așezământ cultural național, vor grăbi la aceea adunare a vedea și mica expoziție a Atelierului dela noi, ba nu numai a o vedea, ci fiecare ceva pentru sine și ai săi, a și cumpăra.

*

Atelierul a ajuns plinirea vremii mult așteptate: de a se vedea și el așezat în un cuartir mai potrivit lui și mândriei pe care o legăm cu toții de numele și de chemarea lui. S'a mutat deja în cuartirul dat lui în cinste de dl. Dr. I. Mihău, casele sale din strada Poștei-vechi. — unde are acum locale frumoase, luminoase, sănătoase.

Dorim ca în noul cuartir Atelierul să se bucure și de un nou avânt, și de un și mai nou sprijin din partea publicului român!

Corespondințe.

Din tractul protopopesc al Tichindealului.

Starea școlilor. — O școală de model. — »Jocul miresei« pentru »fondul cultural din Blaj« și pentru »fondul P. Span«.

Sunt mai multe cauze, cari au contribuit la stagnarea învățământului în acest tract protopopesc în așa măsură, cum rar

poți afla. Avem în acest tract 18 parohii, toate completate cu preoți, școli însă până acum abia am avut trei, anume în Noui săsesc, în Hosman și în Toarcla.

În unele parohii ce e drept sunt școli gr.-ort. în cari mai încap și câte un copil gr.-cat. În celea mai multe parohii însă sau că nu sunt nici școli gr.-or., sau și dacă sunt, se află îndesuite, încât elevi de conf. gr.-cat. nu încap în ele.

Nu este însă scopul acestui articol al meu de a arăta cauzele, cari împing până în ziua de azi în brațele întunecului atâtea suflete omenești, cari încă multă vreme vor rămâne sclavi acestui finut bogat săsesc, unde altcum și Românul ar putea da înainte, dacă soartea l-ar putea adăpa la izvorul binefăcător al științei, aceasta măsurătoare de bine în timpul de azi!

Între acestea cauze trebuie să amintesc, că și nepăsarea multor chemați șade la masă. . . Mai multe nu zic, căci ochiul meu, unde vede buruiănă de aceasta, își înmoaie de regulă condeiul în venin, care apoi multora displace. De aceea mai bucuros las altuia ca să se ocupe cu acest lucru, cu atât mai vartos, că în acest moment sufletul meu stă liniștit la adăpostul unei înveselitoare raze de scăpare. . . ochiul inimii mele e îmbujorat de o nădejde, care prevestește o schimbare în spre bine!

*

Un exemplu va ilustra celea afirmate. În comuna bogată Vurpăr lu 2029 suflete, dintre cari 1190 Români (va să zică încă majoritate după recensunea din 1900; după recensunea din urmă sigur majoritate și mai mare) 100, zi una sută de copii de conf. gr.-cat. nu umblau deloc la școală din cauza, că în celelalte școli conf. nu încăpeau.

Poftim! Până la finea an. 1910 acest popor, cu virtuțile strămoșești în sân, își

fletul acesta e a lui Dumnezeu, — asta e proclamarea adevăratei libertăți. Nu este putere, care să poruncească sufletelor — afară de Dumnezeu, — aceasta a fost pășirea individualității pe scena lumii, acesta a fost începutul adevărat al istoriei“ (Dr. Prohászka: Isus Hristos și viața modernă; trad. de Dr. E. Dăian p. 38). Hristos ne-a dat iubirea să fie cimentul organizării noastre sociale, să fie oleul organelor activității noastre; și faptele noastre numai așa sunt permise înaintea lui Dumnezeu, dacă izvoresc din iubire, altcum nu le binecuvântă.

Să fim și trebuie să fim iubitori de știință, de artă, cultivătorii simțămintelor naționale, dar cultura adevărată numai cu iubire curată o servim. Iubire cere și instinctul nostru, iubire desinteresată până la devotament.

De aceste principii ale iubirii trebuie să fim conduși în viața socială și nu de deviza socială a lui Rousseau: bellum omnium contra omnes.

Superioritatea morală a iubirii o cunosc toate popoarele culte. Pentru scutirea de jaf și de procese costisitoare au creat birouri de sfaturi gratuite pentru țărani. În Paris un avocat a cerut dela clienții săi săraci să-i aducă în plată câte o floare și în testamentul său a lăsat, că florile astfel adunate să le așeze în coșciug, pentru că pe acestea vrea să aștepte judecata. Pentru scutirea tinerimei muncitoare sunt înteme-

iate reuniuni — patronage — ca aceea la ceasuri de odihnă să aflu distragere nobilă în cântări, muzică, prelegeri, conversații, cărți bune. Magnații și plebei, familii de împărat și de sărac se adună și toți află mângăierea iubirii. Franța are 42,000 atari reuniuni, 23,000 pentru bărbați, 19,000 pentru fete; numai în Paris 26,000 fete aflăm sub scutul atărilor reuniuni. Germania are 10 reuniuni de ale țărănilor, 610 tovărășii de meseriași. Știm cu toții ce a făcut Austria, Viena cu ajutorul reuniunilor de caritate; și despre congregațiunile lui Don Bosco din Italia avem și o frumoasă carte românească. Și noi Români, doar n'am avea teren pentru asemenea instituții? Pe întreg pământul abia vom afla popor cu atâta caritate, cu simț de cultură, cu iubire de artă, cu doine așa frumoase și din suflet cântate, ca poporul nostru român, care în lipsa atărilor instituții sociale, e avizat la convenirile dela birturi și așteaptă dela noi, să-l smulgem din ispita beuturii și a uzurei, să-i facem accesibilă cultura, să-l convingem, că rău face când împedecă pe copiii dela școală. Noi inteligenții să începem viața, activitatea de caritate, să nu suferim să se lipească invidia dușmană de tot ce strălucește și să-i roadă ca un verme ascuns sub un stejar, cercând ca să-l restorne cu al său venin amar, — să ne bucurăm de binele altuia; care e și al nostru, — să iubim poporul nostru român; — acest popor cine îl cunoaște,

nu poate să nu-l iubească; virtuțile lui amabile, cari sunt garanța viitorului nostru, așteaptă numai cultivare și spre cultivarea aceasta s'a întemeiat Astra. Astra în zodia iubirii s'a născut și trebuie să fie templul cultural, în care cu iubire să ne întâlnim toți Români.

Istoria ne arată, că abuzurile se res-bună. Pe faptele, cari nu izvoresc din iubire, ci din interes, ori din altă patimă, nu e bine cuvântare și instituțiile, în cari domnesc fărădelegi, nu pot purta lupta zilelor grele. Provedința sfinge chiar și altarele jertfelor păcătoase. Azi ginte latină, care are să fie regină într'ale lumii ginte mari, popoarele romane le vedem în lupte interne sociale. Păscălia unora dă tainica tâlcuire a acestor lupte, că ostaș roman a fost cel ce a străpuns inima Domnului, Dumnezeului și Mântuitorului nostru; iubirea nemărginită și urmările acestui păcat strămoșesc al ginte latine ar fi asupra noastră. Noi însă suntem încredințați, că adevărul are să învigă în lume. Provedința spre deșteptarea popoarelor și a păstorilor permite, ca duhul amăgirii să seducă sufletele, să poată lăți spiritul răsvrătirii, dar cu nemărginita sa înțelepciune croiește și hotarele, până la cari are să sufere adevărul. Celelalte popoare romane, cari ne premerg în cultură, în cultura de științe, vor trece peste catastrofele luptelor de azi și vor ajunge odată la lumina adevărului, a iubirii adevărate. Astra

zică „Tatăl nostru“ într-o bisericuță mică de pe timpuri, fără însă de a ști, că cine este, de unde este... de ce bat vânturile, de ce ninge și plouă; de ce răsare și apune soarele mândru și măiestros, de ce crește iarba și înfrunzește pădurea etc. etc. cu un cuvânt: *despoiat de demnitățile sa, degradat la starea de animal și supus altora!*

Așa icoană mi-a rămas în suflet despre acest popor înainte cu 2 ani, trimis de comitetul central al „Asociațiunii“ împreună cu colegul meu Romul Simu din Sibiu, ca să ținem câte o prelegere pop. cu ocaziunea unei adunări culturale cunoscută la Vurpăr.

În 4 Iunie a. c. am fost iarăși chemat la Vurpăr, acum însă nu ca conferențiar, ci ca delegat al examenului. Și ce schimbare! Acum 2 ani grupuri de bărbați și femei cu copilașii în jurul lor, ne așteptau pe o pașiște, cu fețele năcăjite de năcăzurile zilei..., iar acum, adunați tot pe acel loc, dar nu pe pașiște, ci în edificiul măreț al unei școli nouă! Și ce școală! Mândră poate fi numai comuna, care va putea edifica școală după planul școlii din Vurpăr.

Prin Ianuarie a. c. s'a ales și învățător în persoana tinărului *Ioan Cetean*, învățător talentat și cuceritor. Abia după 2 luni dela ocuparea stațiunii a cucerit nu numai pe ai săi, ci și jurul, prin succesul concertului aranjat. Examenul — luându-se în considerare, că școala s'a deschis abia de 5 luni — a fost strălucit.

Se aude, că M. O. D. Simion Moldovan, v.-protopop tractual, căruia i-se atribuie mai mult ființa școlii din Vurpăr și respective *spargerea indolenței din trecut în ce privește starea învățământului din acest tract*, stăruie, ca Vurpărului să-i urmeze Roșia, Daia etc., în cari comune dăinuiește aceeași stare de nesuferit. cum era în Vurpăr. În scurt

e chemată, ca fără catastrofe să ne conducă pe calea bătută de cultura adevărată, luând învățătura din soarta altor popoare și să ne ferească de drumul decadenței, iar noul său jubileu să-l poată serba cu un popor român fericit. Insufletit de aceste idei, cu credință tare în viitorul de aur al poporului român cer binecuvântarea Domnului pe munca noastră mărețată și deschid adunarea generală a despărțământului nostru.

Diverse.

Dervişul insultat.

Un favorit alui Bajazet aruncă cu o piatră asupra unui derviş (călugăr mohamedan) care îi cerea milă. — Dervişul supărat, nu zice nimic, ci ridică piatra cu cugetul ca odată să o asvârle și el asupra celui om crudel. Ocazia de a-și răsbună nici nu întârzie. Abia trecură câteva luni și superbul curtean pică în disgrăție. Preumblându-se pe stradă era obiect de batjocură. Dervişul văzându-l, apucă piatra să o arunce în el, dar deodată se oprește zicându-și: acum nu se poate să-mi răsbun: până sunt puternici inimizii, este nebunie și imprudintă a te prinde cu ei, iar dacă i-a ajuns nefericirea, este josnic și cruzime.

Răsbunarea totdeauna e păcat. x.

timp, de când a ajuns în fruntea tractului, s'a zidit biserică nouă în Noul săsesc, școală nouă în Vurpăr, iar de prezent se zidește școală nouă în Noul săsesc.

Nu pot trece cu vederea un lucru de tot supărăcios, care se ivește în multe locuri. Anume, fie edificiul școlii cât de măreț și ridicat cu multe jerte *imprumutate*, câte o persoană face câte și mai câte încercături, pune atâtea piedeci..., numai ca candidatul de învățător să fie june, iar odată ales să ieie în căsătorie pe cutare, altcum creapă pământul...!

*

Tinărul învățător *Ioan Cetean*, ales în Vurpăr, a cutezat a acăță în cuiu o astfel de poftă atunci, când a cucerit inima drăgălașei *Dșoara P. Popovici*, unica fiică a fruntașului econom *I. Popovici* din comuna vecină *Țichindeal*.

Sărbarea cununiei tinerei perechi s'a celebrat în biserică gr.-cat. din *Țichindeal*, având de uași pe *M. O. D. Simion Moldovan*, protopop tractual cu Dna; au luat parte și mulți oaspeți aleși.

Mireasa a fost jucată din partea unor oaspeți, la dorința mirelui, pentru scop de binefaceri.

Au contribuit pentru acest scop următorii: *Dr. Enea Andrea*, avocat (Nocrichi) 14 cor.; *Simion Moldovan*, protopop 5 cor.; *Dna Neli Dr. Veltian*, *Dna Mariți Moldovan*, *Ioan Pampu* (Hosman), *Dșoara Iustina Câmpean* (Fofeldea), *G. Cetean* (A.-Iulia), *Ioan C. Dragoman* câte 2 cor.; *Ioan Tat* preot (*Țichindeal*) 5 cor.; *Toma Oprean*, preot (*Țichindeal*) 3 cor.; *dșoara Anica Dragoman* (*Țichindeal*) 1-60 cor.; *Sim. Dragoman*, *Petru Sabău*, *Vasile Debău*, *Păr. Măiang*, *Dșoara Eugenia Alexandru* (Ilimbar) câte 1 cor.; unii țărani 2-50 cor. — *laolaltă 49 cor. 10 fl.*

Din suma aceasta subscrisul a administrator „fondului cultural“ din Blaj suma de 34 cor. 10 fl., iar restul de 15 cor. s'a administrat prin *DI P. Sabău* (Sibiu) „fondului P. Șpan“.

Ioan Pampu.

Reviste.

Interne. Ziarele ungurești cu datul de Sâmbătă aduc o nostimă declarație a călugărului-deputat *V. Mangra* în chestia neînțelegerilor dezastruoase ce preocupă opiniunea publică românească de o lungă vreme încoace.

Fără de-a altera înțelesul din context, spicuim și noi câteva rânduri din declarație, cari pot servi de oglindă sufletească a unui călugăr românesc, militant pe apele oportunizmului uricios de azi: „Publicul românesc numai cu bucurie ar primi, dacă comitetul și-ar curma activitatea total. Hărțuiala foilor numite *Tribuna* și *Românul* și așa au pus pe Români înaintea unei veșnice dileme în privința aceea, că propriu de cine să și

asculte... De mult nu am coatin-gere cu aceia (membri comitetului), dar și de altfel, nici când n'am fost membru în comitet; într'un unic rând am condus afacerile comitetului... Afară de aceea pe mine m'au ajuns deja în vremea din urmă destule atacuri, pentrucă... propag cooperarea pașnică cu maghiarii... Disolvarea conducerii de partid numai salutară poate fi... Preoțimea românească, ce a stat până acum sub jugul partidului, scapă de sub terorism și se reîn-toarce la capii bisericesti, la conducătorii ei firești. Va urmă ceea ce a zis *Stefan Tisza*, că poporul românesc va pricepe grabnic, unde să-și caute conducătorii și cu o cale fericirea... Dintre bărbații bisericii române nici unul n'a fost membru în comitet... Când eu am cerut dela guvern ameliorarea sorții preoțimei greco-orientale, am făcut preoțimei mai bun serviciu, decât când comitetul a voit cu veșnică politizare lărmuitoare, cu sudalme și lozince să câștige fericirea poporului românesc, a inteligenței și a corului preoțesc... Criza comitetului deschide hotărîtor ochii preoțimei și dacă partidul naționalist îi va fi pierdut pe aceștia, atunci a pierdut definitiv și poporul românesc... Deci dacă nici nu se poate atribui în vremea din urmă importanță mare comitetului, procesul de dis-compunere e totuș un moment destul de ponderos, pentru ca să accelereze formularea sănătoasei politici romano-maghiare!..“

Stilul e omul!

*

Franta. În țara libertății republicane s'a clătinat solul sub cărmuitori. Se comentează pe lung și sgomotos căderea guvernului-Monis, care în ședința de Vineri a ramas față de cameră în minoritate de 24 voturi (224 în contra alor 248).

Prezidentul *Fallières* fiind în Rouen, n'a luat îndată act despre cădere.

Știrile despre căderea guvernului s'au lățit cu iuțimea fulgerului în toate părțile. Miniștri s'au întrunit astfel momentan la conferință privată, în urma căreia au și înștiințat telefonic pe prezident, că guvernul a ramas în minoritate.

Îndată ce va sosi președintele republicii *Fallières*, ministrul prezident *Monis* va prezenta abdicarea guvernului.

Majoritatea față de guvern au format-o la votare personală: 22 socialiști radicali, 12 socialiști republicani, 24 membri democrați ai stânzei radicale, 70 progresiști, 44 membri din partidul Action Libérale și din dreapta, 21 fără partid, 1 socialist unionist. — Dintre 92 deputați, 54 socialiști unioniști n'au votat.

S'a constatat, că căderea cabinetului e a-se atribui faptic acestora, cari nu simpatisează de fel cu reforma sufragiului universal și proporționat.

Noutăți.

Sfinția Sa, Pontiful Roman a primit Sâmbătă în audiență pe prințul de Bourbon-Parma, Sixtus, iar sori acestuia, principesei Izabela i-a conferit în capela privată taina sf. Mir. — După acestea Pontiful a primit în audiență pe principesa de Parma cu feciorii și fata acesteia, principesa Zitta.

Carol Francisc Iosif. Presumptivul nostru clironom Prințul Carol Francisc Iosif, în jurul logodnei căruia se făcuse atâta svon astă primăvară în legătură cu principesa română Maria și cu pacea româno-maghiară, — și-a încredințat de fiitoare soție pe principesa de Parma, Zitta.

O rugare către onorata preoțime! Care dintre bisericile noastre gr-cat. ar putea — pe lângă reversul cuvenit — imprumuta un Mineiu bisericii noastre din Vulcan până la apariția Mineiului complet de Blaj?

Biserica noastră a ars la an. 1906 cu tot ce a fost într'ansa: biserică nouă s'a zidit, recvisitele de lipsă s'au cumpărat, dar Mineiu n'avem de unde? Iar cel nou abia peste un an, bun e Dumnezeu, va să apară la Blaj. Iar biserica aceasta, în care numărul credincioșilor reclamă slujbă dumnezească în toate Duminecile și sărbătorile, suferă foarte mult din lipsa acestei cărți sfinte. Răspunsuri benevole rog la adresa subscrișului. Vulcan (Vulkán, Hunyad m.) la 19 Iunie 1911. *Dr. Nicolae Brinzău*, adm. par.

Brașoveni în Blaj. — Douăzeci și cinci studenți brașoveni excursioniști s'au abătut Sâmbătă d. a. în turneul lor de excursie la noi în Blaj. — După un frumos rondou, făcut pe linia Brașov—Budapesta—Belgrad în Sârbia—cu vaporul pe Dunăre—Porțile de Fer—Orșova—Ostrovul Adah—Kaleh—Băile Herculane—Caransebeș—Lugoj—Arad: s'au oprit și în Blajul nostru istoric, unde cași în toate celelalte puncte atinse, au cercetat toate însemnătățile noastre culturale românești. — Excursioniștii au făcut acest frumos turneu de călătorie plăcută — poate și obositoare — sub conducerea profesorilor: Nicolae Bogdan, Dr. Nicolae Stighe, Gheorghe Vătășan, Dr. Horia Petra-Petrescu și Dr. Iosif Blaga.

La noi în Blaj excursioniștii au fost prietenește primiți și ospătați cu dragoste la Seminarul teologic. Eri la amiazi li-s'a dat în onoare un banchet festiv, la care au luat parte rectorii și profesorii tuturor institutelor de creștere din loc.

După amiazi cu trenul de 2¹/₄ au plecat cu toții sănătoși și veseli spre Brașov.

Adunarea poporală dela Orăștie, favorizată fiind de-o vreme frumoasă, a decurs solemn și impunător Duminecă în 25 c. n. d. a. dela 1/3—1/26, luând parte la ea peste două mii de Români însuflețiți. — Vom trece-o în revistă în nrul viitor.

Congresul Euharistic. Din Madrid vine știrea, că Congresul Euharistic internațional, ce s'a deschis acolo Sâmbătă, decurge frumos și în liniște. Ministrul președinte Canalejas a luat toate măsurile de lipsă, ca procesiunea congresului să decurgă în cea mai bună pace.

Examenul de muzică și gimnastică s'a ținut la gimnaziul nostru, fiind de față multă inteligență din loc și jur în frunte cu directorul gimn. *Dr. A. Cheșan* Duminecă în 25 Iunie n. c. d. a. cu următorul program: **Muzică:** 1. Marșul „Sinaia“, orchestra gimnazială. 2. Duett pentru vioare, esec. de Ștefan Lăday cl. IV. gimn. și Romul Radeș cl. II. gimn. 3. „Coroana cufundată“, cor bărbătesc de Bönike. 4. „Fantasie“ vioară esec. de Iuliu Mureșian cl. I. gimn. 5. „Puturiu românesc“, orchestra gimnazială. 6. „Il Trovatore“, vioară esec. de Zeno Miculescu cl. VI. g. 7. „Cântec vânătorec“, corul gimnaziului. 8. Marș final. **Gimnastică:** 1. Exerciții libere cu bețe cl. I. și II. 2. Exerciții la fus, gimnaziul superior. 3. Intrecere în aruncarea cu globul, gimn. sup., cl. VI. și VII. 4. Intrecere în salt în depărtare, gimnaziul superior. 5. Exerciții la paralele, cl. III. 6. Exerciții la paralele, gimnaziul superior. 7. Intrecere în salt în înălțime, gimnaziul superior. 8. Exerciții libere, cl. IV.

Toate punctele din program au fost plăcut executate. Relevăm din programul muzicii cu deosebire *orchestra gimnazială* și „*Fantasia*“ frumos executată de către *Iuliu Mureșian*, stud. gimn. în cl. I. Asemenea au fost cu pricepere aranjate, disciplinat și la perfecție executate toate punctele din programul gimnasticeii.

La meserii și comerț! Părinții, cari ar dori să-și aplice copiii ca învățăcei la meserii și comerț în orașul Timișoara, unde de prezent sunt aproape 100 locuri vacante, sunt avizați, să se adreseze Reuniunii Meseriașilor din Timișoara, prezentându-se prealabil cu copiii lor până cel mult la 25 August a. c. în Timișoara-Fabric la dl inv. Emeric Andreescu, strada Muzslay nr. 23.

Asasinii din Ciaba. Sâmbătă d. a. s'a adus verdictul în chestia omorului dela Ciaba. După pertractare de cinci zile, frații Zsilinszky — asasinii deputatului Achim — au fost achitați și eliberați la moment. Impresia, ce a lăsat-o verdictul, a fost cât se poate de deprimătoare și penibilă.

Serbare jubilară. La împlinirea anului al 25-lea dela înființarea școlii civile de fete cu internat a Asociațiunii, se vor aranja în Muzeul Asociațiunii următoarele festivități: I. Miercuri, în 28 Iunie n. a. c. la 7¹/₂ ore seara: Concert împreunat cu reprezentare teatrală din partea elevelor școlii cu concursul binevoitor al dnei Veturia Triteanu, ca fosta elevă a școlii Asociațiunii, cu următorul program: 1. K. M. v. Weber: Uvertură din opera „Freischütz“ și I. Mureșianu: „Cimpoiul“, executate la pian. 2. „Urmările unei minciuni“, piesă teatrală într'un act, trad. din limba germană. 3. Mendelssohn: „Rondo Capricioso“; C. Chován: „Danses roumaines“ și H. Reinhold: „Impromptu“, executate la pian. 4. Saint Saëns: Ario din „Samson și Dalila“; G. Dima: „De

ce nu vii“; Scheletti: „Ce te legeni codrule?“ și G. Dima: „Mândruță de demult“, pentru voce de sopran: dna Veturia Triteanu, cu acompaniare de pian: dșoara Selma Möckesch. 5. „Artistele“, comedie într'un act, localizată de M. Popescu. Prețul intrării: locul I. 2 cor., celelalte 1 cor. Pentru studenți 20 fil. — Venitul e destinat pentru fondul jubilar al școlii. Bilete se dau Miercuri la 11 ore a. m. în Muzeul Asociațiunii și seara la cassă. II. Joi în 29 Iunie n. a. c., la 11 ore a. m. încheierea festivă a anului școlar, al 25-lea dela înființarea școlii, cu următorul program: 1. L. v. Beethoven: „Mărirea lui Dumnezeu în natură“. Cor unisono. 2. Istoricul înființării și dezvoltării școlii civile de fete cu internat a Asociațiunii, de Dr. Vasile Bologa, director. 3. Gh. A. Dinicu: „Dor de sat“. Cor pentru trei voci. 4. L. Wiest: „Hora Severinului“. Cor pentru două voci.

„Icoane din luptele Bisericii“. Le-au mai răscumpărat până azi dnii: *Dr. Victor Macaveiu*, profesor teol. Blaj 3 cor. *Ariton M. Popa* protopop Reghin 2 ex. 6 cor. *Antoniu Fărcaș*, cleric Ciula-Mare 3 cor.

Adunarea generală jubilară semicentenară a reuniunii române de lectură din Năsăud. Reuniunea română de lectură din Năsăud, invită cu toată dragostea pe membrii săi, precum și pe toți sprijinitorii și binevoitorii acesteia la adunarea generală jubilară semicentenară, care se va ține Sâmbătă în 1 Iulie 1911 st. n. la 7¹/₂ ore seara în localul casinei din Năsăud (Hotel „Rahova“) cu următoarea programă: 1. Desciderea adunării prin președinte. 2. Propunerea comitetului pentru înființarea unei „Case Naționale“. 3. Propunerea comitetului pentru alcătuirea unei biblioteci în cadrele reuniunii de lectură. 4. Conferință: „Reprivire istorică asupra trecutului casinei“. Conferențiar *Dr. Nestor Șimon*. Năsău, la 20 Iunie 1911. Pentru comitet: *Emil Tișca*, secretar *Dr. Alexiu David*, președinte.

Necrolog. † *Maria Pașcu* n. Bugnari, după un morb greu și îndelungat, provăzută cu ss. Sacraminte și-a dat nobilul suflat în mâinile Creatorului, Vineri în 23 Iunie st. n. 1911, la 11 ore noaptea în al 74-lea an al etății și al 6-lea al văduviei în Herina.

— † *Ioan Sârbu*, inv. penz. în Gârbova de jos, după un morb îndelungat și greu, în anul al 52-lea al etății și al 28-lea al fericitei sale căsătorii, a repausat în Domnul la 20 Iunie st. n. a. c. în Gârbova.

Posta Redacțiunii.

Pr. Virgil Pop. Primit cu mulțumire. Articolul de sub întrebare nu l-am văzut; s'a pierdut poate pe drum. Trimite-ni-l din nou, căci nu și-a pierdut actualitatea. Cu posta de azi și se expediază exemplarele dorite din „Icoane din luptele Bisericii“. — Trebuie, că ai vieată și mișcare în jur. Un semn îmbucurător acesta între noi, mai vârtos azi, când atâția moțăesc de somnuroși. — La revedere cât mai des! În scrisoare mai mult!

P. S. Va urmă cât mai aproape.
I. T. Ș. Nu strică de eră cevaș mai concis.
I. B. Om. Îi vom face rând.
Vacc. în C. Cu plăcere într'un nr. apropiat!
Stesand Sz. U. S'a predat la rubricar.
Cor. L. Cam câte mii de strofe?
„*Gândurile mele...*“ ce zic oare ele?
Becean. Sub invitația DV. e semnată o tipografie străină: „*Nichin és Társsa nyomdai intézet.*“ *Arad.*

Un frumos costum național din România se află de vândut pe lângă un preț moderat. Se poate vedea în prăvălia dlui *Traian Novac*, strada Tipografiei.

Partea Literară.

CRUCIAȚII.

Roman istoric din veacul al XV.

după Henryk Sienkiewicz.

(Continuare).

45

Mai bine va fi în Cehanov. Am auzit, că principele peste două-trei zile se va întoarce în Cehanov și de acolo în Varso.

— Doară nu mă vor lăsa singur aici! — zise Zbisko și își pierdu conștiința.

Și, de fapt, nu l-au lăsat singur, căci principesa rugă pe soțul ei să-i permită să rămână cu Danusia lângă Zbisko, căci după părerea lui Visonok pe bolnav nu-l pot transporta în Varsovia.

De-Lorseh, sub pretext, că va apăra pe principesa, rămase și el în castel. Pe când povestiau, principele Ianush veni în conflict cu cavalerii cruciați.

Cu o zi înainte de plecare, frații Gottfried și Rothger veniră în castel, conduși de un cavaler cu numele de-Fursi, ce nu aducea vești prea bune despre cavalerii de-Begrov și Meiningen, — auzind vestea înfrântă alui Jurand, contele de Spichov, provoacă la duel pe cavalerii cutezători. — Căpitanul de poliție din Lubov, la început s'a opus, dar aducând de motiv, că între ord și principatul de Mazovia domnește pace, și crezând, că va și scăpa de inamic, dete concesiunea pentru duel.

Cavalerii trimiseră provocarea, la care Jurand le răspunse, că-i așteaptă cu alți doi soți în Spichov pe hotarul prusian. Cavalerii trimiseră provocarea, la care Jurand le răspunse, că-i așteaptă cu alți doi soți în Spichov pe hotarul prusian. Cavalerii nu voiră să meargă acolo, când pe neștiute Jurand năvăli asupra lor și lui Meiningen li tăia grumazul, iar pe Begrov l-a făcut prizoner și trecând peste pustiurile Mazoviei, se întoarse în Cehanov, să spună întreg cazul lui Ianush.

În curtea principelui, cavalerii, între cari mai ales Danfeld și Löwe pretinseră, ca principele să dea satisfacție, să pedepsească pe contele Jurand și să-l silească a elibera pe sclavi.

Mai ales Danfeld, cerea satisfacția, deoarece în el se reînnoiește ura cea veche și voia să-și răzbune asupra lui Jurand pentru rușinea suferită mai demult.

— Dacă nu primim satisfacția dela tine, — zise mâniaș, — apelăm la marele magistru al ordului, care desigur va ști tracta cu banda aceea de tâlhari, de i-ar apăra chiar întregă Mazovia!

La auzul acestor vorbe, principele, de altcum om blând și domol, să mâniaș grozav.

— De ce satisfacție grăiești? — îl întrebă. — Dacă Jurand ar fi provocat pe oaspeți, i-aș chiemă înaintea legii și i-aș pedepsi, dar voi l-ați provocat și ați plecat împotriva lui... Nu pot să-i demând, ca să nu să apere, dacă voi îl provocați și dați năvăla asupra lui și voiți să-l despoiați de avere chiar și cu arma?

— Nu l-a provocat ordul, ci oaspeții — adause Danfeld.

— Dar pentru oaspeți ordul e responsabil! — replică principele. — Apoi ti dete

ostași lângă el pentru ajutorare, chiar și pe căpitanul de poliție din Lubov.

Siegfried Löwe se amestecă în conversație:

— Begrov trebuie să fie scos din închisoare, căci e din familie înaltă și e un adevărat stălp și protector al ordului.

— Trebuie să se răzbune și moartea lui Meiningen, — adause Danfeld.

Principele se ridică, dar s'a înfrânt, căci și-a adus aminte, că acești cavaleri germani îi sunt oaspeți.

— Cavaleri, — zise liniștit, — tu porți cruce pe mantaua ta. În numele crucii acesteia spune-mi pe sufletul tău, are Jurand dreptate, sau n'are?

Danfeld tăcu și, în locul lui, vorbi Löwe:

— Begrov trebuie scos din închisoare.

Principele suspină și privi apoi spre cer, ca și când de sus ar aștepta dreptatea, — dar Siegfried Löwe adause:

— De altcum ordul nu se plânge numai de vătămarea asta. Nici în Palestina și nici în Ardeal, ba nici chiar în Litvania nu răbdă atâtea vătămări, câte ne-a cauzat nefericitul conte de Spichov. Nu te rugăm numai pentru vătămarea asta, ci pentru sute cari le-a comis față de noi nemernicul acela. Nu-ți cerem satisfacție pentru un picur de sânge, ci pentru o mare întregă, ce strigă răzbunare la cer. — Și nu cere dela noi, ca să cerem dela Dumnezeu această răzbunare, măcar la El trebuie să ne întoarcem, dacă tu nu voiești să ne faci dreptate.

Principele Ianush își pleacă capul și zise:

— Mai demult cruciații erau oaspeți plăcuți și bineprimiți în Spichov, iar Jurand numai atunci și-a propus să-și răzbune asupra lor, când i-au ucis soția. — Și voi de câteori l-ați atăcat?... Ba, au plătit chiar și oameni, cari să-l omoare! E drept, că Jurand s'a luptat cu ei, dar el s'a luptat ca un adevărat cavaler, ei însă i-au aprins curtea, i-au mânăturmele și i-au răpit logarii... și când pentru asta m'am plâns marelui magistru, el mi-a zis, că nu se plătește să se amestece în nimicurile aste... Și nu m'au prins chiar și pe mine — continuă principele — în posesiunea mea, și încă în timp de pace? Și dacă nu eră regele polon, chiar și azi mi-aș petrece zilele, la răcoare.

Cavalerii cruciați priviră mirați unul la altul; le eră rușine, că principele le spune toate aste în prezența cavalerului de-Fursi.

Mai întâu încep să se apere Danfeld:

— Aceea a fost greșală, dar noi am reparat-o prin aceea, că te-am eliberat și și nu doar că ne-am fi temut de regele polon, ci fiindcă așa cerea dreptatea. Pentru neînțelegerile de pe la hotare încă nu poate fi responsabil marele magistru, căci asta se întâmplă și în ale state.

— Atunci pentruce cereți, să pedepsesc pe Jurand?

— Fiindcă-i vinovat!

Janush își încheiește mâinile și suspină:

— Doamne, dă-mi paciință!

Trebuie să iai în socotință, că ai noștri atacă numai pe cavalerii mai de jos — continuă Danfeld, — pe când supușii tăi dau năvăla asupra membrilor din ord și prin asta vatămă pe Dumnezeu. Și ce pedeapsă pot să capete aceia, cari vatămă sfânta cruce?

— Destul! — strigă principele mâniaș. — Numele lui Dumnezeu nu-l aduce, ca să te scutești și să te aperi, căci altcum...

Și cu aceasta, mâniaș, puse mâna pe sabie, încât cavalerii amuțiră.

Se făcu liniște. Mai apoi principele întorcându-se către cavalerul de-Fursi, îl întrebă:

— Cum s'a întâmplat provocarea și atacul?

— Când contele de Spichov primi provocarea noastră, — răspunse cavalerul, — noi pornirăm trei înși la drum împreună cu ostașii căpitanului de poliție din Lubov. Ajunsesem la calea jumătate, când Jurand trimise câțiva soli, ca să dimitem ostașii aparținători ordului și dintre noi numai trei să mergem la câmp, unde dânsul ne va aștepta cu doi soți ai lui.

— Poți să juri că așa s'a întâmplat? — întrebă repede Danfel, — crezând, că de-Fursi spune un neadevăr.

Cavalerul își puse mâna pe inimă și declară sărbătorește:

— Jur pe onoarea mea de cavaler, că așa s'a întâmplat. Ba eu și Begrov ne-am înțeles, singur Meiningen n'a consimțit cu noi.

— Bine-i, — strigă principele. — Acum voi aduce judecata.

Și întorcându-se către Danfel, zise într'un ton batjocoritor:

— Tu, căpitane din Citna, știi bine, că Jurand nu se subtrage dela nici o provocare. Deci ori care veți duela cu el, eu vă permit duelul, dar de cumva Jurand va învinge, atunci pe Begrov îl eliberez numai pe lângă un preț de răscumpărare. Mai mult nu pot face.

(va urma).

Relațiunea dintre Legea Nouă și Legea Veche.

„Că având legea umbra bunătăților celor venitoare, iar nu același tip al lucrurilor, cu aceeași jertfe, cari parurea în toți anii le aduce nici odată, pe cei ce se apropie nu poate să-i facă desăvârșit!“

(Evr. 10, 1.)

Comparând cele două faze prin cari a trecut o parte din neamul omenesc, Legea veche și Legea nouă, luând de bază cuvintele mai sus citate, să ne închipuim o statură regulată de om, a cărei umbră se întinde pe pământ în măsură egală cu corpul.

Precum din umbra singură poți conchide numai la trăsurile generale ale figurei, tocmai așa, privind la Legea Veche îți formezi numai o idee obscură despre cea Nouă, și precum umbra nu e ființă, ci te îndreaptă să cauți la figura a cărui chip este, astfel și Legea Veche nu a dat viață adevărată, ci a fost numai chipul Legii Noue, celei dătătoare de viață.

I.

Legea Veche nu a dat viață, ce ne-o dă Legea Nouă.

Prin păcatul strămoșesc neamul omenesc a fost despoiat de viața sufletească, de darul sâmbător și de fericirea vecinică supranaturală; mai mult, facultățile sale naturale încă au fost slăbite și prin urmare mai

puțin apte de a-l conduce la scopul său firesc, la fericirea naturală.

A trebuit deci, ca sârmanei făpturi omenești să-i vină întru ajutor însuși Creatorul, să facă destul de o parte pentru păcatul neamului omenească, iar de altă parte să-i vindece ranele cauzate prin păcat. Înțelepciunea dumnezeiască însă a voit să respecte cele două facultăți ale omului, înțelegerea și voia liberă, de aceea a hotărât să nu întrevină îndată după căderea în păcat, ci să lase, ca omul însuși să priceapă că de sine nu-și poate ajunge scopul ce-l dorește, și ca el însuși să ceară ajutor dela ziditor. Din cauza aceasta a ales o viață din neamul omenească, care cultivată fiind, să rodească la timpul său strugurul plin de vinul vieții de veci, ce adapă azi toată făptura omenească înșătată. Aceasta viață a fost sămânța lui Iacob, poporul jidovesc. Celelalte sămânții au rămas dovadă vecinică, unde ajunge omul fără ajutorul dumnezeiesc și ce poate face mintea omenească întru aflarea adevărului fără lumină de sus.

Numai un neam ce locuia pe o palmă de loc a făcut excepțiune, căci Dumnezeu l-a condus pe acesta, ca pe un prunc de mână, l-a deșteptat din când în când, i-a îndreptat privirea spre Mântuitorul lumii, ca să-l vestească ginților, ca pe unul care le va trezi din somnul adânc. Acest popor a fost singurul, cărui i-a fost pusă înaintea ochilor, i-a fost scrisă pe table legea ce trebuie să o păzească omul, ca să-și ajungă scopul; cu el a făcut Dumnezeu pactul numit Testament, prin care s'a legat așa zicând, că nu-l va lăpăda dela fața lui și că dintrânsul va trimite lumii Mântuitor. Dar pentruca nici poporul acesta să nu se lăpăde de Dumnezeu său, — ci să fie plăcut, sfințit înaintea Lui și neconținut să nutrească speranța în venirea lui Mesia, i-a dat Dumnezeu prin Moise o lege specială, care să-l scutească de toate ce l-ar înstrăina dela fața lui și l-ar face nevrednic de aceasta promisiune înaltă, de acest Testament.

Aceasta e Legea Veche, despre care e vorbă aci și constă din precepte morale, ceremoniale și indiciale.

Preceptele morale se cuprind în legea naturală și dupăcum zice sf. Apostol Pavel, obligă și pe păgâni (Rom. 1, 20—21.) Dar și în acestea poporul ales a fost privilegiat, căci pecând păgânii au trebuit să aștepte aceste înșuș aceste porunci, pe atunci neamul lui Izrail le-a primit de-a gata, sculptate în table de piatră. De aci a rezultat vezi și obligațiunea mai mare cu toată sf. Pavel la locul citat nu află nici o scuză pentru păgâni. Aci dar puțină deosebire a fost între izrail și neizrail. Aceea ce a izolat pe acest popor de alte sămânții, au fost preceptele ceremoniale și indiciale.

Dumnezeu a văzut slăbiciunea omului și a știut, că numai așa îl va putea înfrâna, dacă toate agendele lui le va regula prin mandate stricte, ca astfel tot pasul lui să fie îndreptat către Creatorul său. De aceea i-a impus, ca preceptele ceremoniale sau precum le numește Sf. Pavel, faptele legii, să le îndeplinească cu cea mai mare rigoare, promițându-i bunătăți spirituale, dar mai ales temporale, căci acest neam rău și îndărătnic, dacă nu vedea împlinită promisiunea, se scula în contra trimișilor lui Dumnezeu. Preceptele acestea cu toate amănuntele lor au fost o jertfă continuă și o lăpădare de

sine și prin urmare de tot greu, ba dupăcum grăește Apostolul neamurilor: fără credință firmă în Mesia cu neputință de împlinit. Pentruca încă omul supus legii acesteia să nu se facă vrednic de pedeapsa de veci, Iave i-a pus pedepse temporale și li-a constrâns prin amenințări aspre să sepoarte poruncile Legii, cari aveau să-l pregătească la sosirea Mântuitorului.

Mai departe a voit Iave, ca precum faptele omului singuratic, așa în toată viața socială a poporului ales să fie în armonie cu voința dumnezeiască. — Aceasta viață o regulau legile indiciale, date iarăș prin Moise. Capul statului ce-l forma jidovimea a fost Iave și nu a suferit nici o instituțiune curat omenească, ci însuși a deprins puterea în diferite moduri. Astfel, cucerirea Cananului a făcut-o prin Jozue, în războaiele cu popoarele vecine a condus ostașii prin judecători, mai târziu a ridicat tron în Ierusalim. Mijlocitor între popor și Iave a fost pontificele. Cu timpul însă a stagnat viața socială, jidovimea a negles împlinirea Legii și s'au împrietinit cu datinele păgânești ale popoarelor vecine, preoțimea a decăzut, regii s'au făcut nevrednici de scrierul lor. De aceea a trimis Iave din când în când oameni aleși, profeți, ca prin vestirea lui Mesia, ori prin amenințări grele să restabilească ordinea și să coregă moravurile poporului ales. Pe calea aceasta a voit Dumnezeu să pregătească poporul jidovesc și prin trânsul lumea toată la opul mărș al mântuirii.

(Va urmă).

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

Biblioteca din Blaj. Sub acest titlu a început să apară la Tipografia noastră o serie de povestiri bune, alese pentru tinerime. Nrul 1. cuprinde minunatele scrisori ale misionarilor din depărtatul răsărit, publicate în „Unirea“ sub titlul de „Vestitorii credinței“. Câte o astfel de broșură de 70 pag. format mic, costă 24 fil. O recomandăm cu căldură.

Apostolul cu litere latine, 32 coale f. 4° cu litere mari și cetețe. Să vinde broșat cu 14 cor., legat în piele roșie 22 cor.

A apărut în Biblioteca Minerva următoarele cărți nouă:

Nr. 86. Ioan Slavici: *Românii din Ardeal*, studiu informativ.

Nr. 87. I. M. Guyan: *Spre mai bine* traducere de Sc. Georgescu, principii de filozofie pentru prosperarea omenimii pe calea binelui.

Nr. 88. H. Zschokke: *Ionatan Frock* traducere de Răduț, e o admirabilă nuvelă îndreptată împotriva prejudițiilor sociale.

Nr. 89. Dumas-fils: *Diana de Lys*, traducere de Al. Șerban, povestire captivantă potrivit autorului ei.

Nr. 90. H. Taine: *Despre producerea operei de artă*, traducere de M. Sadoveanu, cuprinde cunoscutele principii de estetică ale vestitului critic, redată în o perfectă traducere.

Nr. 91, 92. Silvio Pellico: *Ani de temniță*, traducere de N. Pandelea vestita carte a renumitului scriitor italian.

Nr. 93. Xavier de Maistre: *Călătoria împrejurul odăii mele*, traducere de I. B. Hétrat, fantazie originală.

Nr. 94—95. Clara Tschudi: *Tineretea Mariei Antoaneta*, traducere de V. Anestin, cuprinzând date interesante din viața nenorocitei împărătese.

Nr. 96. Boteni I. *Drumuri*, bine prinse note de drum.

Nr. 97. Sacher Masoch: *Buni și răi* traducere de I. Constantinescu, povestire din viața gazetarilor.

Nr. 98. Sacher Masoch: *Creditorii*, traducere de I. Constantinescu, o preafrumoasă și interesantă povestire.

Nr. 99. Chateaubriand: *Atala*, trad. de Margareta Popescu, opera celebră a marelui scriitor francez.

Nr. 100. Dr. T. Mironescu: *Cura de slăbit și de îngrășat*, precepte de igienă.

Icoane din luptele Bisericii de I. Roșiu, format 16° mare pe 466 pag. Broșare elegantă. — 7 colori. — Prețul 3 coroane; pentru România 3 lei 50 bani. *Întreg venitul e destinat pentru „Mausoleul Bunea“.* Profesorul universitar de ist. bis. dela facultatea teol. din Budapesta a numit traducerea ungurească a „Icoanelor“: „*Lucrare actuală și de mare diligență... plină de cugetări cari de cari mai frumoase... apologie animată... scl. scl.*“

Considerând și scopul pentru care s'a oferit, ar face frumoasă misiune toți cei ce ar desvâli-o în cercuri cât mai largi. După 25 exemplare — unul gratuit. — Se poate procura dela *Librăria Arhidiecezană* (Blaj) și dela autor (Blaj „Unirea“.) *Banii de răscumpărare ai ficăruia se cvitează public.*

Antologionul sau Mineiul tomul I. carele cuprinde în sine slujbele dumnezeștilor sărbători, a Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților de pe lunile: Septemvrie, Octomvrie, Noemvrie și Decemvrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu copcii este 32 Coroane.

I. Nestray: *Pribeții*, comedie din viața meseriașilor în două acte, localizare de Dr. Seb. Stanca. Sibiu 1910, prețul 50 bani.

1. Teologia dogmatică fundamentală de Dr. V. Suctu prof.

vol. I. *Apologetica creștină* fco. 5•30

vol. II. *Tradițiunea și Bis.* fco. 5•30

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. *Dumnezeu Unul, sf. Treime,*

Dumnezeu Creatorul, Intruparea

Domnului și Grația. fco. 7•30 cor.

vol. II. *Sacramentele și Eshatologia.* fco. 7•30 cor.

3. Hipnotism și Spiritism 1•50

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procura aceste cărți din cassele bisericesti pentru biblioteci. — Să află de vânzare la *Librăria sem. teol.* Blaj—Balázsfalva.

Concepția Catolică despre lume în trăsăturile ei fundamentale, cu specială privire la morală. Călăuză apologetică în problemele mari ale vieții pentru toți oamenii culti, de Victor Cathrein S. I. Prețul broșat 1.95 lei — elegant legat 2.75 lei. Se poate procura dela traducător: Sf. Sa Bronislaus F. Th. Falewski, Craiova str. Liceului Nr. 2. (România).

Dr. Ioan Popp c. și r. medic colonel în retragere: *Alcoolul și sistemul nervos. Arterioscleroza. Ceva despre morburile infecțioase ale copiilor. O reformă a traiului nostru. Lupta în contra morburilor sifilitice, studii din sfera medicinei practice, serise cu multă competență și cu specială considerație la noi. Brașov 1911.*

O carte bună pentru popor. Advocatul din Sibiu Dr. Dionisie Moldovan a tipărit în America o carte sub titlul: „Advocatul popular“ în Maiu 1910. Ediția aceasta a trecut repede și numitul avocat, întors în patrie, a tipărit acum la W. Krafft în Sibiu „Advocatul popular“ în a doua ediție revăzută și îndreptată. (384 pag. 8°. Prețul broș. Cor. 2.50, legat în pânză Cor. 3.50). Trecerea repede a ediției prime, precum și scrisorile pline de recunoștință ale unor Români din America, ce se publică într-un prospect, sunt dovada cea mai bună, că „Advocatul popular“ e una din cărțile cele mai de lipsă pentru popor — țărani și inteligenți deopotrivă — și că ea umple un gol mare și demult simțit.

În adevăr, câte procese pierdute s'ar fi încunjurat, câți bani s'ar fi cruțat în pungile Românilor săraci, dacă ar fi avut la îndemână „Advocatul popular“, care povățuiește pe cetitor prin cărările încărcate ale paragrafilor și-i arată că anume în care caz poate începe proces cu sorți de izbândă. „Advocatul popular“ lămurește la înțeles drepturile și datorițele cetățenilor și le dă sfaturi în toate treburile și daraverile ce-i pot veni omului înainte în viață.

„Advocatul popular“ e o carte care ar trebui să și-o cumpere fiecare Român știutor și neștiutor de carte. Cel știutor o va ceti însuș, cel neștiutor să o dea copiilor sau nepoților să i-o cetească, și va lua din ea învățătură însușit mai scumpă decât prețul cărții.

Indemnăm pe tot omul să și cumpere această carte de mare folos.

ALBUMUL BUNEA

În o minunată execuție tehnică și cu un cuprins bogat de peste 200 pagini.

E admirabilă coperta în mai multe culori, după originalul picturii noastre F. C. Domșa. Urmează, numai decât la început portretul cel din urmă al canonicului Bunea în patru culori. Și alte peste 20 clișee, apoi capete artistice, suplimente, etc.

Comănde se pot face la

Adresa: *Albumul Bunea — Blaj-Balázsfalva sau Librăria semn.*

Ministerul r. Ung. de culte și instrucțiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat:

1. *Orarul general și particular pentru școlile primare cu 1, 2 și 3 învățători.*

2. *Planul de învățământ și îndreptarul metodic.* pentru școlile primare din Provincia Metropolitană gr-cat. de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia și Făgăraș. Aprobat din Conferința Episcopescă, ținută în 7 Septembrie st. n. 1909 Nr. 6693.

Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr-cat. — Opul întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru școlile cu un învățător — 80
 „ „ „ doi „ 1.20
 „ „ „ trei „ 1.60
 plus 20 fl. porto pentru fiecare.

Comănde se pot face la *Tipografia Seminarială.*

„Mangra, Tisza și Tribuna“. Un mănunchiu de dovezi adunate din „Tribuna“ de Dr. Al. Vaida Voevod deputat. Brașov 1911 prețul 1 cor. Broșura aceasta e menită să facă lumină în cearta dintre „Tribuna“ și partidul național. Se află și la librăria noastră.

Proprietar-editor: *Aurel C. Domșa.*
 Redactor responsabil: *Augustin Gruția*

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătorii de clopote și fabrica de scame de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

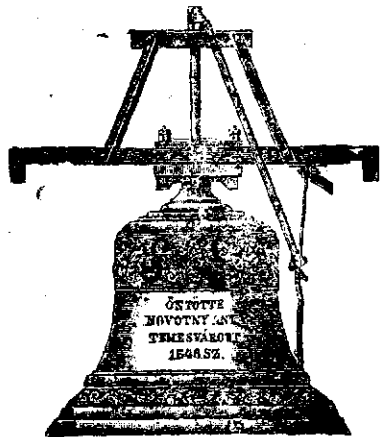
271 43--52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte. Indată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

— clopotele gaurite —

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scamelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preajustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toate de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIU

Strada Cisnădiei 5.

Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termin fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1910	K.	5,003,540.78
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4,884,801.12
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1910	foc	119,839.92
	vieată	11,020,266.—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	„	2,428,317.—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(23: 43--?)